
NOTISER

Folkvett rubbad

PÅ GRUND AV omsättning i redaktionen har *Folkvetts* utgivningsplan varit rubbad sedan senhösten 2015. Vi ber alla läsare om ursäkt för detta. Redaktion och styrelse jobbar med att rekrytera nya friska krafter som kan hålla tåget på spåret framöver.

Folkvett-red

Svårslaget rekord för Karolinska Institutet

DEN UTMÄRKTA webbsajten *Retraction Watch* (retractionwatch.com) rapporterar om fall där vetenskapliga tidskrifter har fått anledning att dra tillbaka forskningsartiklar. De vanligaste orsakerna är forskningsfusk, plagiat och otillåten dubbel-publicering. Tillbaka-dragningar har fått ökad betydelse allt eftersom de tryckta tidskriftsexemplaren har blivit allt ovanligare. Idag läses vetenskapliga artiklar i regel i Internet-versionen, och det är den versionen som tas bort

när en artikel dras tillbaka.

När jag gick in på *Retraction Watch* den 23 mars 2016 hade inte mindre än tre av de tio nyheterna på förstasidan anknytning till Karolinska Institutet. Jag tror det var ett svårslaget rekord. Det finns mer än 23 000 universitet i världen (www.webometrics.info/en/node/54). Det är därför minst sagt anmärkningsvärt att ett och samma universitet är inblandat i 30% av de mest aktuella fallen av tidskriftsartiklar som det finns skäl att dra tillbaka.

En av notiserna handlade om fallet Paolo Macchiarini, där det ju ständigt sker nya ting. En annan handlade om

en pågående undersökning vid Göteborgs universitet av misstänkt forskningsfusk.

NOTISER

Retraction Watch nämner att forskaren i fråga tidigare arbetat vid Karolinska Institutet, och då fick en artikel tillbakadragen av tidskriften *Blood* efter en utredning som visade på oredlighet. (Hon friades av en annan utredning, men nu pågår alltså en ny utredning som gäller artiklar från de senaste åren.)

Den tredje notisen med KI-anknytning handlade om en artikel om påstådda hälsorisker med elektromagnetisk strålning från t.ex. mobiltelefoner, wifi och vanliga elkablar. Artikeln drogs tillbaka på grund av att "flera citat förlorats och andra fel upptäckts". En av författarna var den kontroversielle KI-docenten Olle Johansson. Minnesgoda *Folkvett*-läsare kanske erinrar sig att han utsågs till Årets Förvillare år 2004 för sina "mångåriga, lika tvärsäkra som onyanserade varningar för allehanda negativa hälsoeffekter av elektromagnetiska fält".

SOH

Lagstadgad datainsamling spårar ur

I SVENSK lagstiftning finns inte många bestämmelser om obligatorisk insamling av vetenskapliga data. Men i Kulturmiljölagen finns faktiskt flera exempel. Vill en person eller organisation (till exempel Trafikverket) bygga någonting (till exempel en motorväg) så måste byggherren finansiera undersökning och dokumentation av alla fornlämningar som kommer att förstöras. Den dokumentationen är vetenskapliga data för arkeologisk forskning. Och likadant om en person hittar gamla föremål i marken: är de till någon del av kopparlegering eller ädelmetall så måste man erbjuda staten att överta dem mot hittelön: *hembudsplikt* råder. Så även om man hittar flera föremål tillsammans, oavsett material, som verkar ha hamnat i jorden samtidigt. Det kallas en fyndkombination och är ytterst viktigt för arkeologin.

De här hembudspliktiga fynden samlas inte in för att de är heliga relikier som tronar på minnen om fornstora da-

NOTISER

gar. Lagkravet beror på att de också bär på en vetenskaplig datapotential för arkeologisk forskning. Därför väckte en förändring i Kulturmiljölagen från och med 1 januari 2014 förändring bland oss arkeologer.

Innan dess hade slutdatumet för hur pass unga föremål man måste lämna in varit flytande. Nu spikades klart och tydligt att allting före 1850 är fornfynd.

Det är två huvudproblem med det här. Dels bryr sig ingen arkeolog om lösfunna småföremål från 17/1800-talen. Ingen vill ha de data från senare århundraden som man nu enligt lag måste lägga offentliga medel på att samla in. Dels öppnade lagstiftaren vid samma tillfälle dammluckor-

na på glänt för en hederligt verksam metallsökarhobby på mark utan arkeologisk potential, som badstränder och parker. Men alla svenska badstränder och parker är fulla med kopparmynt från det tidiga 1800-talet. Så ett metallsökartillstånd blir vanligen indraget av Länsstyrelsen efter bara ett par timmars metallsökning när detek-

toristen pliktroget rapporterar sina lagligt definierade men vetenskapligt värdelösa "fornfynd". Och då ansöker detektoristen om tillstånd för nästa badstrand, o.s.v., o.s.v., vilket skapar ändlös administration och innebär att de tillståndsprövande länsstyrelserna håller på att braka ihop.

Hur blev det såhär? Jo, remissinstanserna för den nya lagen ville skydda vissa *fasta lämningar* från början av 1800-talet, som ruinerna av tidiga fabriker. Och med ett

NOTISER

obetänkt penndrag överförde lagstiftaren det nya årtalet, 1850, även till lösfunna småföremål – för att skapa enkla regler.

Jag hoppas och tror att det kommer en ny lagändring snart. 1719 vore ett rätt vettigt slutår för fornfynd.

MR

Föreningen

VoF Göteborg

GÖTEBORGSAVDELNINGEN av Vetenskap och Folkbildning höll sitt årsmöte söndagen den 20 mars. Ca 25 medlemmar mötte upp. Avgående ordförande Peter Olausson gick igenom den digra verk-

samhetsberättelsen. Den nya, delvis omvalda styrelsen utgörs av Peter Olausson (omvald ordförande), Karin Noomi Karlsson (vice ordförande), Daniel Buvarp, Xzenu Cronström Beskow, Erika Foogde, Anders Tryggvesson och Samuel Varg.

Därefter höll Karin Noomi Karlsson och Samuel Varg föredragningen "Övertyga, övertala eller överlista? Retorikens magi i praktiken". Sedan äts de traditionsenliga vofflorna, eftersom årsmötet infaller nära våffeldagen. Mötet avrundades med den lika traditionella gruppdiskussionen där alla närvarande fick tycka till om föreningens verksamhet.

PO

